

теоретичної інформації та практичних умінь; різні варіанти алгоритмів навчальних дій, на основі яких студенти можуть розробити власний алгоритм; проєкцію на майбутню професійну діяльність тощо.

Отже, викладач вищої школи з метою успішної комунікації з представниками покоління Z має бути готовий до моделювання нової освітянської парадигми.

Список використаних джерел

1. Саух П. Ю. Характерні риси нового «Z»-покоління та особливості роботи з ним в контексті Нової української школи. Практична філософія і Нова українська школа. Зб. тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 16 травня 2019 р., м. Київ. Київ: НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України, 2019. С. 67–70.

2. Howe N., Strauss W. Generations: The History of Americas Future, 1584 to 2069. New York: Quill William Morrow, 1991. 367 p.

3. Sholehah Salsabiila, Khresna B. Sangka and Nurhasan Hamidi. Academic Procrastination on Digital Native Higher Degree Student: Does it Really Matter? *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2018. № 262. P. 416-421. DOI: <https://doi.org/10.2991/ictte-18.2018.78>

ЗМІНИ У РЕЦЕПЦІЇ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ ОСКАРА ВАЙЛДА В УКРАЇНІ

Деркач Галина, кандидат філологічних наук,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюк

Проблема співвідношення життя Оскара Вайлда та його творчого доробку проходила червоною ниткою у критичних оглядах, які виходили протягом ХХ століття в англomовному (і не лише) культурному просторі. Переважання

інтересу до особистості митця, а не до його творів становить суть феномена Оскара Вайлда, який і до сьогодні не втратив своєї актуальності.

Геополітична ситуація, що склалася в ХХ століття, залишила свій відбиток як на всій світовій літературі, так і на українському літературному процесі. Українське літературне життя того часу було розпорошеним: Україна царської Росії, Галичина, УРСР, незалежна Україна, численна політична еміграція. Рецепція імені та творчої спадщини англійського письменника ірландського походження Оскара Вайлда в Україні в першій половині ХХ століття є однією з яскравих сторінок історії україно-англійських літературних зав'язків.

Входження імені та творчості О. Вайлда в український культурний простір проходило кількома етапами і часто зазнавало змін.

На першому етапі (1903-1913 рр.) знайомство з іменем та естетичною платформою письменника в українському дискурсі проходило, як і в сусідніх Росії та Польщі, серед adeptів «нового мистецтва», проте здебільшого мляво і часто через вторинні джерела (зокрема, статті зарубіжних і російських критиків). Те, що українські митці слова загалом сприймали (чи не сприймали) естетичні погляди О. Вайлда ще до популяризації його творчості, є характерними рисами української рецепції англійського майстра слова на початку ХХ століття, а факт, що ім'я О. Вайлда прямо не називали (М. Вороний, Леся Українка), не є свідченням того, що з деякими постулатами його філософії чи мистецькою спадщиною українські літератори не були знайомі. Це засвідчують слова Г. Хоткевича в контексті відстоювання позицій імпресіоністичної критики: «Коли я читаю символіста, я стежу за його символами; читаю Гофмана, По – стежу за логікою їх фантазії чи за фантазією їх логіки; читаю, скажімо, Оскара Вайлда, що на реалістичнім тлі малює фантастичні малюнки, я думаю – чому то й справді штука мусить бути доконче реальною» [5, с. 134-135]. Твори англійського майстра слова на той час не були доступними широкому загалу читачів, а мовою оригіналу володіли здебільшого представники інтелігенції та аристократії.

Для другого етапу (1915 – кінець 1930-х рр.) рецепції характерні популяризація імені та творчого спадку письменника серед пересічних читачів за посередництвом перекладів малої прози (I фаза – 1911-1920-ті рр.) та перекладами драматичних творів О. Вайлда з їх подальшими постановками (II фаза – 1920-ті – 1925-1926 рр.). Творчість О. Вайлда в літературному доробку українських письменників-жертв тоталітарного режиму становить III фазу (кінець 1920-х – кінець 1930-х рр.).

Цей період можна назвати піком популярності Вайлда. Важливо зазначити, що на території Великої України (як частини Російської імперії) до 1905 року діяла так звана Емська заборона на друкування перекладів іноземних авторів українською, тому майже всі вони були опубліковані в Галичині. Перекладали поети, письменники, науковці. У 1904 році ЛНВ, прагнучи «наблизитись до новіших течій та напрямків у сучасних літературах європейських», надрукував перший український переклад з О. Вайлда – драму «Саломея» (перекладач – науковець та історик Ів. Кревецький) [4, с. 223-224].

Як результат боротьби за рідну національну школу й українську книжку на межі 1920-х рр., переважно у великих українських містах, починають виходити у світ різні видання для дітей і школярів, укладені знаними на той час педагогами, письменниками та громадськими діячами. Казки Оскара Вайлда неодноразово друкувалися в таких читанках. Видання і популяризація казок та поезії в прозі, за всієї їх численності та масовості, самі по собі не могли створити в читацькому середовищі повного і цілісного творчого портрету О. Вайлда й розповісти про специфіку та своєрідність його ідейно-художнього кредо, а книжечки і брошури давали лише «адаптованого Вайлда» для дитячого прочитання і повністю відповідали сталим естетичним міркам. В Україні міф про Вайлда не набув такої популярності, як у Росії чи в Англії. Однак, попри всі вищезгадані фактори, О. Вайлд був сприйнятий як представник світової літератури та європейського модернізму, автор популярних творів різних жанрів.

Соціальні комедії О. Вайлда, створені в період між 1892 і 1895 роками, прийшли в Західну Україну порівняно пізно [3]. Така ситуація пояснюється тим, що слава Вайлда-драматурга йшла за славою Вайлда-критика чи автора «Саломеї» і поезій в прозі. Як і шанувальники Вайлда в інших країнах Європи, галицькі глядачі насолоджувалися деполітизованими комедіями звичаїв англійського майстра слова та іскрометного парадоксу як розважальними творами, що зображують світ елегантності та розкоші вікторіанської Англії.

Критика цього періоду свідчить про обізнаність майже з усім його доробком та популярним у Росії та Англії міфом про О. Вайлда, однак не поширює останній. Творчу спадщину письменника сприймають вже не на емоційному, а на аналітичному рівні, їй дано належну критичну оцінку.

Одна з трагічних сторінок розвитку української літератури пов'язана з політичними репресіями, що відбулися в 1920-1930-х роках та еміграцією її кращих представників. Це стосувалося передусім митців, які намагалися збагатити український літературний процес новітніми віяннями, надаючи перевагу загальнолюдським та національним пріоритетам. В такі часи знову стає популярним перекладацтво. Літератори, які в умовах тоталітарного режиму, у 1920-1930-х, стали жертвами сталінських гонінь, також зверталися до творчості Оскара Вайлда. Їхній доробок можна об'єднати у третю фазу рецесії творчості англійського письменника (кінець 1920х – кінець 1930х рр.). Перекладали твори, які не дуже вписувалися в рамки нової ідеології. Тим більше це стосувалося О. Вайлда з його біографією, скандалами та естетикою. До перекладів казок і поезій у прозі додалися переклади роману «Портрет Доріана Грея», «Балади Редінгської в'язниці», віршів імпресіоністичного циклу, «Саломеї» та ін.

Часопис «Дзвони» (новий науково-літературний журнал християнської орієнтації, головний редактор о. Д-р Йосиф Сліпий) з'явився у квітні 1931 року у Львові і став спадкоємцем журналу «Поступ» (Львів, 1921-1931 рр.). Журнал проводив огляд літературних новинок із Заходу, зокрема, писав і про Оскара Вайлда. У 1931 році з'являється стаття Володимира Кучабського «Убогість

деяких письменників ... ревелюції про Уайльда» [1, с. 478]. Критик наголошує, що, хоч уся Європа ще захоплюється письменником, «в Англії – легенда про Уайльда остаточно розвіялась... і його... таки остаточно розвінчали!». Причиною цих змін В. Кучабський вважає Алфреда Дугласа, котрого називає «Альфонс Дуглас». Видно, що він знайомий з автобіографією А. Дугласа («Oscar Wilde and Myself» (1914)), оскільки погоджується з думкою, що без нього, сам по собі, Вайлд був «малим, сірим, без письменницьких ідей, а що найважливіше, неплідним, якщо хто не піддав йому теми». Як підтвердження цьому наведено приклад, що після «розлучення» Вайлд «нічого доброго» не зміг дати. Насправді ж твори, написані О. Вайлдом після судових засідань і ув'язнення («De Profundis» та «Балада Редінгської в'язниці»), вважаються перлинами творчості письменника. Вірогідно, ця стаття є першою і єдиною, що стосується особистого життя О. Вайлда і тісно пов'язана з міфом про письменника в Англії. Тут особисте життя письменника і скандали стають на заваді об'єктивної оцінки мистецького доробку О. Вайлда в той час, коли, як підтверджує автор, ним захоплюється вся Європа. Окрім того, український критик звернувся до «хибного» джерела, адже читачу відоме ставлення Дугласа до О. Вайлда у згаданій вище автобіографії, а звідси – її інформаційна ненадійність.

Отже, можемо стверджувати, що сприйняття імені та творчості Оскара Вайлда в світі, в тому числі й в Україні наприкінці XIX століття – часу, коли жив і працював письменник – дедалі більше відрізняється від рецепції, яка розпочалася у XX столітті і, зазнаючи змін, триває й надалі, збагачуючись новими цікавими інтерпретаціями та прочитанням мистецької спадщини Оскара Вайлда.

Список використаних джерел

1. Кучабський В. Убогість деяких письменників ... ревелюції про Уайльда. *Дзвони*. 1931. Ч. 1. С. 478.
2. О. К. Оскар Уайльд про літературні заробітки. *Неділя*. Львів, 1912. Ч. 15. С. 8.

3. Орлівна Г. Оскар Уайльд: «Клопіт з Ернестом» (Театр Бесіда). *Театральне мистецтво*. 1923. Вип. 11/12. С. 140.

4. Періодика Західної України 20–30-х рр. ХХ ст.: матеріали до бібліографії: у 5 т. / за ред. М. М. Романюка. Львів: Фенікс, 1998–2002. Т. 2. 1999. 360 с.

5. Хоткевич Г. Літературні вражіння. *Літературно-науковий вісник*. Львів. 1908. Т. 42. С. 129–138.

ДЕКОНСТРУКЦІЯ НАСИЛЬСТВА ТА НАСОЛОДИ ЯК ІДЕЙНИХ ОСНОВ СУСПІЛЬСТВА У РОМАНІ

САЛМАНА РУШДІ «КЛОУН ШАЛІМАР»

*Дрогомирецька Христина, аспірантка,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Роман Салмана Рушді «Клоун Шалімар» (2005) розглядає такі важливі компоненти суспільних відносин як насильство та насолоду. За допомогою них скріпляються самі відносини, а також вони протидіють порушенню стійкості суспільної структури та її руйнації. Саме через персонажів цього роману розкриваються основні аспекти функціонування суспільства. На противагу, конфлікт між Індією та Пакистаном за територію Кашміру (дія у романі відбувається у малих селищах Пачхігам та Ширмаль, які можна кваліфікувати як центр на порозі захоплення) виконує фреймову роль – обрамлює відносини окремих персонажів у межах цього суспільства.

Метою є з'ясувати особливості функціонування суспільної системи представленої у романі через центральних персонажів, які виконують ролі суб'єктів, через них реалізуються рішення «на благо» інших, що, без сумніву, є насильницькою дією. А також вкрай важливо дослідити сприйняття персонажами насолоди та їхнє відмежування від насолоди, яку не потребують (jouissance). Для того щоби проаналізувати цей роман та виявити згадані аспекти важливими будуть праці Жан-Люк Нансі («Буття одиничне множинне»),